

บทความวิจัย (Research article)

การส่งเสริมพัฒนาการโดยใช้โปรแกรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้:
ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี

The Developmental Promotion Using the Learning Activities Program:
Preschool Development Center,
Boromarajonani College of Nursing, Ratchaburi

วิริยาภรณ์ สุวัฒน์สวัสดิ์^{1*}, กนกวรรณ ศิริพรรณ², กัลยา ศรีมหันต์¹

Wiriyaorn Suwatanasawat^{1*}, Kanokwan Siriphan², Kunlaya Srimahunt¹

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: jom2_ja1@hotmail.com) เบอร์โทรศัพท์ 086-4002289

(Received: May 5, 2020; Revised: June 15, 2020; Accepted: August 14, 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการเด็กก่อน และหลังได้รับการส่งเสริมพัฒนาการโดยใช้โปรแกรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กก่อนวัยเรียน จำนวน 18 คน ที่มารับบริการที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย โปรแกรมการฝึกกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียน จำนวน 10 กิจกรรม ครอบคลุมพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา ด้านการเข้าใจภาษา ด้านการใช้ภาษา และด้านการช่วยเหลือตัวเองและสังคม และแบบประเมินพัฒนาการเด็ก ช่วงอายุ 2-4 ปี ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค เท่ากับ .85 ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียว วัดก่อนและหลังการทดลอง ติดต่อกันเป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กก่อนและหลังได้รับการส่งเสริมพัฒนาการโดยใช้โปรแกรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สถิตินอนพาราเมตริกสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการด้วยโปรแกรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีพัฒนาการสูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการส่งเสริมพัฒนาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = 3.81, p < .05$)

¹ ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี

Registered Nurse, Senior professional level. Boromarajonani College of Nursing, Ratchaburi.

² พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี

Registered Nurse, Practitioner level, Boromarajonani College of Nursing, Ratchaburi.

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้รับผิดชอบดูแลศูนย์ฯ ควรวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง ทั้งที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนและที่บ้าน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับบุตร

คำสำคัญ: เด็กก่อนวัยเรียน, การส่งเสริมพัฒนาการ, โปรแกรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

Abstract

The quasi-experimental research aimed to study the development of children before and after using the learning activities program. The samples were eighteen preschool children who attended at the preschool development center, Boromarajonani College of Nursing, Ratchaburi. This study employed purposive sampling. The learning activities program composed of 10 courses of learning activities programs generated by the researcher. These courses involved child development of movement using fine motor skills and receptive language, expressive language, personal social. The development evaluation of children age 2-4 had the Cronbach's alpha coefficient reliability of .85. This study had conducted the quasi-experimental one group pre-test post-test design for four weeks. The data were analysed using frequency, percentage, mean, standard deviation and Wilcoxon signed-ranks test.

The results showed that pre-schoolers who attended the learning activities program had statistically significant higher improvement than before attending the developmental promotion ($Z = 3.81, p < .05$).

Caretakers should plan on continuing to promote learning activities program at Preschool Development center and home. Parents should participate in appropriate activities design.

Keywords: Pre-school, Developmental promotion, Learning activities program

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กแรกเกิดถึง 5 ปี เป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญของชีวิต เป็นระยะที่มีการเจริญเติบโตและมีพัฒนาการอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และอารมณ์ โดยเฉพาะระบบประสาทและสมอง เป็นระยะที่เกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด การส่งเสริมการเจริญเติบโตและพัฒนาการกลุ่มเด็กปฐมวัยอย่างถูกต้องเหมาะสม จะทำให้มีสุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดี มีทักษะทางปัญญา ทักษะการเรียนรู้ ทักษะสังคม และทักษะชีวิต เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ และได้รับการพัฒนาได้เต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี้, 2559) จากการศึกษา

สถานการณ์พัฒนาการของเด็กปฐมวัย ปี พ.ศ.2561พบว่า เด็กไทยมีพัฒนาการสมวัยทุกด้าน เพียงร้อยละ 67.50 เมื่อแยกตามกลุ่มอายุพบว่า กลุ่มอายุ 0-2 ปี มีพัฒนาการสมวัยทุกด้านร้อยละ 76.80 กลุ่มอายุ 3-5 ปี มีพัฒนาการสมวัยทุกด้านร้อยละ 58.00 และเมื่อเปรียบเทียบกับผลสำรวจพัฒนาการสมวัยทุกด้าน เด็กปฐมวัยปี พ.ศ. 2550 (ร้อยละ 67.70) พ.ศ. 2553 (ร้อยละ 73.40) พ.ศ. 2557 (ร้อยละ 72.00) และ พ.ศ. 2560 (ร้อยละ 67.50) นอกจากนี้ ในการสำรวจดังกล่าวพบว่า สถานการณ์พัฒนาการสมวัยเด็กปฐมวัยของไทยยังคงที่และมีแนวโน้มลดลง มีอัตราต่ำกว่าสถิติองค์การอนามัยโลก พบพัฒนาการสมวัยเด็กปฐมวัยร้อยละ 80-85 ของเด็กปฐมวัยทั่วโลก (จินตนา พัฒนพงศ์ธร และวันนิสาห์ แก้วแข็งชั้น, 2561)

ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนในช่วงอายุ 2-4 ปี โดยคำนึงถึงความสำคัญของการเลี้ยงดูเด็กอย่างมีคุณภาพ เพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัย การเจริญเติบโต พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมทั้ง เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กำหนดแนวทางการพัฒนา ส่งเสริมให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาที่สมวัยรอบด้านอย่างมีคุณภาพ และต่อเนื่อง จากการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ปี พ.ศ. 2561 พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีพัฒนาการปกติ ร้อยละ 91.70 มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าด้านเข้าใจภาษา ด้านการใช้ภาษา ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม ร้อยละ 8.30 (ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี, 2561) ซึ่งพัฒนาการดังกล่าว เป็นพื้นฐานสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก ส่งผลต่อระดับสติปัญญา บุคลิกภาพ และความฉลาดทางอารมณ์ และการเรียนรู้ของเด็กในอนาคต เมื่อเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้ง ส่งผลให้ไม่สามารถเรียนรู้ทักษะที่ยากขึ้นได้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2562)

การส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก ขึ้นอยู่กับการกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อม การที่จะดูแลเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องทราบถึงพัฒนาการของเด็กแต่ละคน เนื่องจากเด็กแต่ละคนอาจมีระดับพัฒนาการที่แตกต่างกันแม้อยู่ในช่วงวัยเดียวกัน รวมทั้งพัฒนาการของเด็กปฐมวัย เกี่ยวข้องกับรูปแบบของการเลี้ยงดูและความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว พ่อแม่หรือผู้ปกครองส่วนใหญ่ทำงานนอกบ้าน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงมีบทบาทสำคัญในการร่วมดูแล การประเมินและติดตามพัฒนาการเด็ก ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถบอกพัฒนาการเด็กเทียบกับมาตรฐานว่า เด็กมีพัฒนาการที่เร็วกว่าวัย ปกติตามวัย หรือล่าช้า หากเด็กมีปัญหาด้านพัฒนาการจะได้ให้การแก้ไขและช่วยเหลือ สนับสนุนให้เด็กมีพัฒนาการตามวัยได้ทันท่วงที โดยการกระตุ้นพัฒนาการด้วยโปรแกรมที่เหมาะสม จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่สมวัยและมีพัฒนาการที่ดีขึ้น (มนัสมีน เจาะโนะ และรอฮานี เจาะอาเซ, 2562) ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียนก่อนและหลังได้รับการส่งเสริมพัฒนาการ โดยใช้โปรแกรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ซึ่งมีกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กผ่านการเล่น เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ประสาทรับความรู้สึก ได้รับการกระตุ้นให้สนใจสิ่งแวดล้อม พัฒนาและฝึกทักษะด้านต่างๆ เช่น กล้ามเนื้อมัดเล็ก กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ฝึกการแก้ปัญหา การควบคุมตนเองและการสร้างปฏิสัมพันธ์กับสังคม

(พินิตา ศิริอำพันกุล, 2562) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมกระตุ้นพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนให้ครบถ้วนทุกด้านและสมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลายเป็นไปตามขั้นตอนและเป็นไปตามลำดับ เหมาะสมกับระดับความสามารถและพัฒนาการของเด็ก สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ซึ่งจะเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในการดูแลเด็กและแสวงหาแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียนให้เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

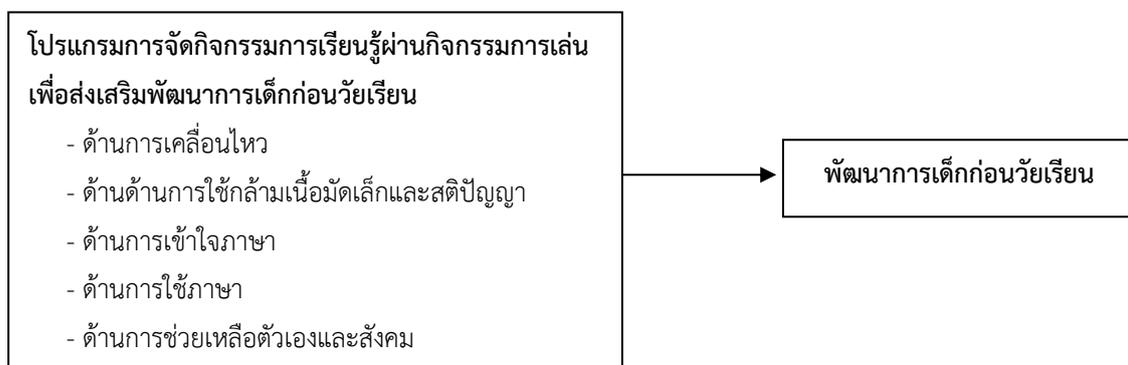
1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของเด็กศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กก่อนและหลังการได้รับการส่งเสริมพัฒนาการโดยใช้โปรแกรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี

สมมติฐานการวิจัย

เด็กที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการโดยใช้โปรแกรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี มีค่าคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการหลังการใช้โปรแกรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมฯ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การส่งเสริมพัฒนาการโดยใช้โปรแกรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ผู้วิจัยได้ใช้การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็กและการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (กระทรวงสาธารณสุข, 2562) ดังนี้

ภาพ กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) แบบกลุ่มเดียว วัดก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest-posttest design) มีรายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษานี้ เป็นเด็กก่อนวัยเรียนอายุ 2-4 ปี ที่มารับบริการที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ปีการศึกษา 2562

กลุ่มตัวอย่างเป็น เด็กก่อนวัยเรียนอายุ 2-4 ปี ที่มารับบริการที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ปีการศึกษา 2562 คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรม G*Power 3.1.2 เลือก means: Wilcoxon signed-ranks test (matched pair) เลือกการทดสอบทางเดียว กำหนดค่าอิทธิพล (Effect size) จากงานวิจัยของสุวรรณภา สุวรรณเพชร, ศิรดา บุรชาติ, และปรีดา อุตระกุล (2560) เท่ากับ .64 ค่าความคลาดเคลื่อน (Alpha) เท่ากับ .05 และค่ากำลังการทดสอบ (Power) เท่ากับ .80 ได้กลุ่มตัวอย่าง 18 คน คัดเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด ดังนี้ 1) เข้ารับบริการเป็นครั้งแรก ในปีการศึกษา 2562 2) มารับบริการอย่างต่อเนื่อง และ 3) ผู้ปกครองและเด็กยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำแนกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1.1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก ประกอบด้วย เพศ อายุ วันเดือนปีเกิด บุตรลำดับที่และข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ปกครอง (ผู้ดูแลหลัก) ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และความสัมพันธ์กับเด็ก

1.2 แบบคัดกรองพัฒนาเด็กก่อนการทดลอง ตามคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual: DSPM) ของกระทรวงสาธารณสุข มีค่าดัชนีความสอดคล้อง .50 ค่าความเชื่อมั่นจากผู้สังเกต .80 มีความไวและความจำเพาะของเครื่องมือ เท่ากับ 96.04 และ 64.67 ตามลำดับ (สมัย ศิริทองถาวร, 2561)

1.3 แบบประเมินพัฒนาการเด็ก ก่อนและหลังใช้โปรแกรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ที่เน้นการเล่นเข้ามาเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการ กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลายเป็นไปตามขั้นตอนและเป็นไปตามลำดับ เหมาะสมกับระดับความสามารถและพัฒนาการของเด็ก สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยใช้แนวคิดและปรับปรุงจากแนวปฏิบัติในคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual: DSPM) ของกระทรวงสาธารณสุข โดยแบ่งเป็น 5 ด้านคือ ด้านการเคลื่อนไหว (Gross motor) ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา (Fine motor) ด้านการเข้าใจภาษา (Receptive language) ด้านการใช้ภาษา (Expressive language) และด้านทักษะการช่วยเหลือตัวเองและสังคม (Personal social) ด้านละ 4 ข้อ รวมทั้งหมด 20 ข้อ คะแนนเต็ม คือ 40 คะแนน และคะแนนต่ำที่สุด คือ 0 คะแนน ให้โอกาสเด็กได้รับการประเมินพัฒนาการ 3 ครั้ง หากแสดงพัฒนาการตามข้อรายการที่กำหนดได้แล้ว ไม่ต้องประเมินใน

ข้อรายการนั้นซ้ำ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ เมื่อเด็กแสดงพัฒนาการตามข้อรายการที่กำหนดได้ในครั้งแรก ให้ 2 คะแนน เมื่อเด็กแสดงพัฒนาการตามข้อรายการที่กำหนดได้ในครั้งที่สองให้ 1 คะแนน และเมื่อเด็กไม่แสดงพัฒนาการตามข้อรายการที่กำหนดในการประเมินครั้งที่สามหรือไม่สนใจทำให้ 0 คะแนน และตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบประเมินโดยใช้วิธีการสอบซ้ำกับเด็กก่อนวัยเรียนจำนวน 10 คนที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรีที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .85

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง เป็นโปรแกรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียน ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม นำข้อมูลมาวิเคราะห์และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับช่วงอายุ พัฒนาการและความสามารถของเด็ก ประกอบด้วย กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว พัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา พัฒนาการด้านการใช้ภาษา พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตัวเองและสังคม จำนวน 10 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมออกกำลังกายพาลิโธ 2) กิจกรรมวิ่งฮาเฮ 3) กิจกรรมนิทานแสนสนุก 4) กิจกรรมเล่าเรื่องหรรษา 5) กิจกรรมภาพวาดตามจินตนาการ 6) กิจกรรมกิจวัตรประจำวัน 7) กิจกรรมเล่นสนุกแล้วเก็บที่ 8) กิจกรรมของใช้ของหนูเก็บดูให้ดี 9) กิจกรรมมหัศจรรย์รูปร่างรูปทรง และ 10) กิจกรรมเรียงลำดับสิ่งของ ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ .92

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนดำเนินการทดลอง

1. เมื่อผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงดำเนินการจัดทำหนังสือขออนุญาตใช้กลุ่มตัวอย่างและใช้สถานที่ในการทดลอง

2. ประชุมชี้แจงขั้นตอนการดำเนินการทดลองเก็บข้อมูลให้แก่คณะผู้ช่วยผู้วิจัยรับทราบ และกำหนดวัน เวลาที่จะทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย โดยยึดหลักการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างการเข้าร่วม

2. ขั้นตอนดำเนินการทดลอง

1) ทำการประเมินพัฒนาการเด็กก่อนการทดลอง (Pre-test) 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเคลื่อนไหว ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา ด้านการเข้าใจภาษา ด้านการใช้ภาษา และด้านการช่วยเหลือตัวเองและสังคม ใช้เวลา 20 นาทีต่อเด็ก 1 คน โดยแยกเด็กที่จะทำการทดลองออกมาจากห้องเรียนและประเมินพัฒนาการเด็กรายบุคคล

2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทุกวันๆ ละ 5 กิจกรรม โดยใช้เวลากิจกรรมละ 10 นาที ช่วงเช้า เวลา 9.30-10.00 น. และช่วงบ่าย เวลา 14.30-15.00 น. รวมทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ ดังนี้

2.1) กิจกรรมออกกำลังกายพาลิโธและกิจกรรมวิ่งฮาเฮ ส่งเสริมพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย ทำให้เด็กมีการทำงานที่ประสานกันระหว่างกล้ามเนื้อทุกส่วนของร่างกาย การยืน การเดิน การวิ่ง และการกระโดด มีความคล่องแคล่ว ว่องไว และแม่นยำ

2.2) กิจกรรมนิทานแสนสนุก กิจกรรมเล่าเรื่องหรรษาและกิจกรรมภาพวาดตามจินตนาการ ส่งเสริมพัฒนาการด้านการเข้าใจภาษาและการใช้ภาษา ทำให้เด็กมีกระบวนการคิด แสดงออกถึงความเข้าใจด้วยการพูดโดยใช้คำอย่างมีจุดมุ่งหมาย สามารถใช้ประโยคเพื่อการสื่อความหมายว่า เด็กเข้าใจสิ่งที่ผู้อื่นพูดหรือสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจในสิ่งที่เด็กพูดได้

2.3) กิจกรรมกิจวัตรประจำวัน กิจกรรมเล่นสนุกแล้วเก็บที่และกิจกรรมของใช้ของหนูเก็บดูให้ดี ส่งเสริมพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคมในด้านการช่วยเหลือตนเอง แบ่งปัน การยอมรับผู้อื่น โดยเด็กได้เล่นเกมตามวิธีการเล่นที่กำหนดข้อตกลง กฎกติกา และคำอธิบายจากครู เพื่อให้เด็กจะได้เกิดพฤติกรรมทางสังคม

2.4) กิจกรรมมหัศจรรย์รูปร่างรูปทรงและกิจกรรมเรียงลำดับสิ่งของ ส่งเสริมพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา การรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 การสังเกต การจำแนก การเปรียบเทียบ การจัดหมวดหมู่ การเรียงลำดับ การหาความสัมพันธ์ การแก้ปัญหา และการรู้ค่าจำนวน

3. ชั้นหลังทดลอง เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองแล้วผู้วิจัยทำการประเมินพัฒนาการเด็กหลังการทดลองกลุ่ม (Post-test) ด้วยแบบประเมินพัฒนาการฉบับเดียวกันกับการประเมินก่อนการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยหาค่าความถี่และร้อยละ ค่าเฉลี่ย คิดคะแนนพัฒนาการเด็กโดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

วิเคราะห์เปรียบเทียบพัฒนาการเด็กก่อนทดลองและหลังการทดลองใช้โปรแกรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สถิติทดสอบ Wilcoxon signed-ranks test

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการวิจัยและจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี หมายเลขเอกสาร BCNR 020/2562 ลงวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ.2562 และดำเนินการวิจัยตามมาตรฐานการวิจัยในมนุษย์ โดยการชี้แจงให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และขั้นตอนการดำเนินการวิจัยกับผู้ปกครองเด็ก รวมทั้งประโยชน์ที่ได้จากงานวิจัย สิทธิของกลุ่มตัวอย่างในการตอบรับหรือการปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ผู้ปกครองและเด็กมีสิทธิในการถอนตัวออกจากการวิจัยก่อนที่การวิจัยครั้งนี้จะสิ้นสุดลงได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลใดๆ ต่อคุณภาพการดูแลในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ข้อมูลการวิจัยถือเป็นความลับ การนำเสนอข้อมูลเสนอในภาพรวม ไม่มีการเปิดเผยชื่อและนามสกุลที่แท้จริง และสามารถติดต่อสอบถามผู้วิจัยได้ตลอดเวลา

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 55.56 โดยเป็นบุตรคนแรก ของครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 66.67 ส่วนใหญ่มีพี่น้อง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ผู้ดูแลหลักเป็นมารดา ร้อยละ 94.44 โดยมีสถานภาพสมรสคู่ เป็นร้อยละ 94.44 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 66.66 และมีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 55.56 (ดังตาราง 1)

ตาราง 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กเด็กก่อนวัยเรียน (n = 18)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ			สถานภาพสมรสของผู้ดูแลหลัก		
ชาย	10	55.56	คู่	17	94.44
หญิง	8	44.44	หม้าย/หย่าร้าง	1	5.56
บุตรลำดับที่			ระดับการศึกษาของผู้ดูแลหลัก		
1	12	66.67	มัธยมศึกษา/ปวช.	2	11.11
2	5	27.77	อนุปริญญา/ปวส.	4	22.22
3	1	5.56	ปริญญาตรี	12	66.67
จำนวนพี่น้อง			อาชีพของผู้ดูแลหลัก		
1	12	66.67	ข้าราชการ	3	16.66
2	5	27.77	รัฐวิสาหกิจ	1	5.56
3	1	5.56	ค้าขาย	2	11.11
ผู้ดูแลหลัก			รับจ้าง	10	55.56
บิดา	1	5.56	ธุรกิจส่วนตัว	2	11.11
มารดา	17	94.44			

ผลการประเมินพัฒนาการของเด็กศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ก่อนการใช้โปรแกรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีพัฒนาการปกติสมวัยในทุก ด้าน จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า 3 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ซึ่งมีความ ล่าช้าในด้านเข้าใจภาษาและด้านการใช้ภาษา ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวน และร้อยละ ของผลการประเมินพัฒนาการเด็กจำแนกรายด้าน ก่อนการใช้โปรแกรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (n = 18)

พัฒนาการเด็ก รายด้าน	สมวัย				สงสัยล่าช้า			
	ชาย		หญิง		ชาย		หญิง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเคลื่อนไหว	10	55.56	8	44.44	0	0	0	0
กล้ามเนื้อมัดเล็กและ สติปัญญา	10	55.56	8	44.44	0	0	0	0
เข้าใจภาษา	7	38.89	8	44.44	3	16.67	0	0
การใช้ภาษา	7	38.89	8	44.44	3	16.67	0	0
การช่วยเหลือตนเอง และสังคม	10	55.56	8	44.44	0	0	0	0

2. การเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กก่อน และหลังการส่งเสริมพัฒนาการโดยใช้โปรแกรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียนก่อนใช้โปรแกรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เท่ากับ 20.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.80 และคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียน หลังใช้โปรแกรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เท่ากับ 22.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.15 ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Z = 3.81, p < .05$) ดังตาราง 3

ตาราง 3 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการเด็ก ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การทดสอบ	n	M	SD	Median	Z	p
ก่อนการทดลอง	18	20.67	4.80	21.50	3.81*	0.00
หลังการทดลอง	18	22.83	5.15	24.00		

* $p < .05$

อภิปรายผล

ผลการประเมินพัฒนาการของเด็กศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี เด็กส่วนใหญ่มีพัฒนาการปกติสมวัย 15 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าด้านเข้าใจภาษาและด้านการใช้ภาษา 3 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 อาจเนื่องจากพ่อแม่เด็กมีเวลาในการพูดคุยหรือส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาแก่เด็กค่อนข้างน้อย ทำให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับภาษาไม่ถูกต้อง ขาดความเข้าใจภาษา ทำให้ใช้ภาษาได้ไม่เหมาะสม ขาดการกระตุ้นพัฒนาการและส่งเสริมพัฒนาการตามช่วง

วัยอย่างเหมาะสม และจากสภาพสังคมปัจจุบันที่ครอบครัวเปลี่ยนจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว พ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน สอดคล้องกับการศึกษาของกลุ่มสนับสนุนวิชาการและการวิจัย สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย พบว่าการศึกษา อาชีพของบิดามารดา มีอิทธิพลต่อการพยากรณ์โอกาส พัฒนาการสมวัยของเด็กปฐมวัย (จินตนา พัฒนพงศ์ธร และวันนิสาห์ แก้วแข็งขัน, 2561) เด็กที่มีมารดา มีอาชีพรับราชการ รัฐวิสาหกิจ และรับจ้างต้องใช้เวลาไปกับการทำงานเพื่อหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว เวลาที่อยู่กับเด็กน้อยกว่ากลุ่มอาชีพอื่นๆ ในขณะที่มารดาที่มีอาชีพค้าขายส่วนใหญ่มีเวลาร่วมอยู่กับเด็กได้มากกว่า (เยาวรัตน์ รัตนันต์, 2558) และจากการศึกษาของฉนิชาณี พันธุ์งาม (2560) ที่พบว่า ระยะเวลาอยู่กับเด็กของผู้ดูแลสัมพันธ์กับการกระตุ้นพัฒนาการเด็ก และสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีวุฒิภาวะ การเรียนรู้ของเด็กเกิดจากการเคลื่อนไหว การใช้ภาษา การปรับตัวเข้ากับสังคมและบุคคลรอบข้าง ดังนั้น บุคคลรอบข้างควรส่งเสริมพัฒนาการตามความสามารถที่เป็นอยู่ของเด็กในทุกด้าน (Gesell, 1954 อ้างถึงใน พิมพ์ภรณ์ กลั่นกลิ่น, 2561)

การเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กก่อนและหลังได้รับการส่งเสริมพัฒนาการโดยใช้โปรแกรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี พบว่าคะแนนประเมินพัฒนาการของเด็กที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการโดยใช้โปรแกรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากโปรแกรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการออกแบบที่เน้นกิจกรรมการเล่นในการส่งเสริมพัฒนาการจากการเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว ครอบคลุมการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา ทักษะด้านการเข้าใจภาษา ด้านการใช้ภาษา และด้านการช่วยเหลือตัวเองและสังคมด้วยการเล่นเหมาะสมกับบริบทของเด็กและสภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งการเล่นถือเป็นการเรียนรู้ที่สำคัญของเด็ก เนื่องจากเด็กปฐมวัยเป็นช่วงเวลาที่สมองมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว หากผู้เลี้ยงดูมีความเข้าใจในการดูแลและตอบสนองความต้องการเด็กอย่างเหมาะสมก็จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ทำให้เด็กมีพัฒนาการตามศักยภาพ การส่งเสริมพัฒนาการเด็กสามารถดำเนินการได้โดยให้โอกาสเด็กได้เรียนรู้ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กได้มีพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพ (นพวรรณ ศรีวงศ์พานิช, นิรมัย คุ่มรักษา, และรัชดาวรรณ แดงสุข, 2555) สอดคล้องกับการศึกษาของสมัย ศิริทองถาวร (2561) ที่กล่าวว่า เด็กปกติหรือเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า หากได้รับการส่งเสริมพัฒนาการหรือกระตุ้นพัฒนาการตามศักยภาพของเด็กจากผู้เลี้ยงดูอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องอย่างมีแบบแผน เด็กจะมีพัฒนาการดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมกระตุ้นพัฒนาการโดยผู้ปกครองเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี พบว่า เด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าที่ได้รับการกระตุ้นพัฒนาการที่เหมาะสมทำให้เด็กสามารถกลับมามีพัฒนาการปกติได้ (อาริสยา ทองเหม, และประพิมพ์ใจ เปี่ยมคุ้ม, 2560) สอดคล้องกับการศึกษาของมนัสมีน เจาะโนะ และรอฮานี เจาะอาเซ (2562) ที่พบว่า การกระตุ้นพัฒนาการเด็กด้วยโปรแกรมที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการสมวัยและมีพัฒนาการดีขึ้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของโปรแกรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยก่อนเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ดูแลควรวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง ทั้งที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนและที่บ้านโดยให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับบุตร
2. ผู้บริหารควรนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบที่ส่งเสริมพัฒนาการในเด็กก่อนวัยเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษานี้มีจำนวนตัวอย่างค่อนข้างน้อย ดังนั้นควรนำโปรแกรมดังกล่าวไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมด้วยระเบียบวิธีวิจัยกึ่งทดลองแบบสองกลุ่ม วัดก่อน-หลังการทดลอง (Two groups pretest-posttest design)

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2562). *คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual: DSPM)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- จินตนา พัฒนพงศ์ธร, และวันนิสาห์ แก้วแข็งชั้น. (2561). รายงานการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย ครั้งที่ 6 พ.ศ.2560. นนทบุรี: กลุ่มสนับสนุนวิชาการและการวิจัย สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
- ณิชาณี พันธุ์งาม. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการกระตุ้นพัฒนาการเด็กในชุมชนจังหวัดหวัดนครราชสีมา. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9: วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*, 11(25), 5-20.
- นพวรรณ ศรีวงศ์พานิช, นิรมัย คุ่มรักษา, และรัชดาวรรณ แดงสุข. (บ.ก.). (2555). *พัฒนาการและพฤติกรรมเด็ก เล่ม 3*. กรุงเทพฯ: ปิยอนต์ พับลิชชิ่ง.
- พนิดา ศิริอำพันธ์กุล. (2562). ประสิทธิภาพของโปรแกรมการเสริมสร้างศักยภาพครอบครัวและส่งเสริมกระตุ้นพัฒนาการเด็กโดยการเล่นต่อความรู้ การดูแลเด็กของพ่อแม่และพฤติกรรมปรับตัวของเด็กออทิสซึม. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 20(1), 311-320.
- พิมพ์ภาภรณ์ กลิ่นกลิ่น. (2561). *การพยาบาลเด็กเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ*. เชียงใหม่: สมาร์ทโคตติง แอนด์ เซอร์วิส.
- มนัสมีน เจาะโนะ, และรอฮานี เจาะอาแซ. (2562). ผลของโปรแกรมกระตุ้นพัฒนาการเด็กอย่างมีส่วนร่วมของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อพัฒนาการของเด็กอายุ 2-5 ปี. *วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 30(2), 80-88.
- เยาวรัตน์ รัตน์นันต์. (2558). *การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย เขตสุขภาพที่ 8 (รายงานการวิจัย)*. ขอนแก่น: ศูนย์อนามัยที่ 6 ขอนแก่น.

- ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี. (2561). รายงานสรุปผลการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ประจำปี 2561. ราชบุรี: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี.
- สมัย ศิริทองถาวร. (2561). การพัฒนาคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 63(1), 3-12.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2561). รายงานประจำปี 2561 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়กรัฐมนตรี. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560- 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานয়กรัฐมนตรี.
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุวรรณภา สุวรรณเพชร, ศิรดา บุรชาติ, และปรีดา อุยตระกูล. (2560). การเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กปฐมวัยระหว่างกิจกรรมการเล่นที่บ้านกับกิจกรรมการเล่นนันทนาการ. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 7(2), 116-123.
- อาริสรา ทองเหม, และประพิมพ์ใจ เปี่ยมคุ้ม. (2560). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กออทิสติกที่สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. *วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ*, 6(2), 3-12.